

مرکز بررسی و مطالعات دریایی

سازمان بنادر و دریانوردی به عنوان تنها مرجع حاکمیتی کشور در امور بندری، دریایی و کشتی‌رانی بازرگانی به منظور ایفای نقش مرجعیت دانشی خود و در راستای تحقق راهبردهای کلان نقشه جامع علمی کشور مبنی بر "حمایت از توسعه شبکه‌های تحقیقاتی و تسهیل انتقال و انتشار دانش و سامان‌دهی علمی" از طریق "استانداردسازی و اصلاح فرایندهای تولید، ثبت، داوری و سنجش و ایجاد بانک‌های اطلاعاتی یکپارچه برای نشریات، اختراعات و اکتشافات پژوهشگران"، اقدام به ارایه این اثر در سایت SID می‌نماید.

سازمان بنادر و دریانوردی

بسمه تعالي

سال درياها
بهانه اي براي آباداني
سواحل
و درياهاي ايران

احمد رجبعلي زاده

ICOPMAS

سال دریاها بهانه‌ای برای آبادانی سواحل و دریاهای ایران

مقدمه

جغرافیا از علوم دیرینه‌ای است که انسان از ابتدای خلقت به آن نظر داشته و همواره مورد توجه زمامداران و قدرتمندان جهان بوده است زیرا انسان ناگزیر بوده است برای بقا و ادامه زندگی، اطراف خود را شناخته و از آن در راستای نیازمندی‌های خود بهره جوید. وجود دانشمندان و علمای جغرافیا در کنار امپراتورها و دولت‌های بزرگ همه بیانگر اهمیت و نقش علم جغرافیا بوده است.

موقعیت جغرافیایی به عنوان یکی از عوامل و عناصر علم جغرافیاست که در زندگی ملتها، برخورد فرهنگها، ایجاد و گسترش راه‌ها و خطوط مواصلاتی، دفاع ملی، صلح جهانی و ... مؤثر است.

همان‌طور که می‌دانیم، $70/8$ درصد سطح کره زمین را آبها فرا گرفته است. به عبارتی می‌توان گفت؛ از کل 510 میلیون کیلومتر مربع سطح زمین $361/3$ میلیون کیلومتر را آبها پوشانیده است. $97/957$ درصد از حجم این آب را آب دریاها و اقیانوسها تشکیل می‌دهد. بنابراین باید گفت؛ زمین يك کره آبی است تا کره خاکی و در این میان، کشورها و سرزمین‌هایی که با این آبها ارتباط مستقیم دارند، دارای موقعیت جغرافیایی ارزنده‌ای هستند.

کشور ما ایران به دلیل ارتباط با سه پهنه بزرگ آبی و داشتن نزدیک به 3 هزار کیلومتر ساحل، دارای موقعیت جغرافیایی ارزنده است. بخشی از سواحل ما در خلیج فارس مقابل آب‌هایی است که از قدیمی‌ترین دریاهایی است که

انسان شناخته و پیشینیان ما که ساکنان اطراف آن بودند، از نخستین انسان‌هایی بودند که حدود 3 هزار سال قبل از میلاد مسیح به فن دریانوردی آشنا بوده و کشتیرانی می‌کردند. آن‌ها به وسیله کشتیرانی و تسلط به راه‌های آبی موجب رشد و پرورش تمدن و بازرگانی و ایجاد دولت‌هایی چون ایلام، سومر، آکاد، کلد، بابل و آشور شدند و یکی از بزرگترین حکومت‌های جهان را در آن دوران پایه نهادند. در عصر حاضر این پهنه آبی بیش از 60 درصد ذخایر نفتی جهان و نیز 30 درصد ذخایر گاز دنیا را به خود اختصاص داده و به عنوان شاهراه مهم انرژی و بازرگانی نظر جهانیان را به خود معطوف ساخته است. در سواحل جنوب شرقی کشور در دریای عمان روی به اقیانوس هند داریم. این پهنه آبی از نظر وجود منابع از مناطق مهم دریایی جهان محسوب می‌شود، زیرا غنی‌ترین مرکز دریایی دنیا است که دارای مقادیر زیادی نفت، مرجان، ماهی، میگو و ... است. مناطق ساحلی ما در این آب‌ها به لحاظ ارتباط مستقیم به اقیانوس هند دارای ارزش سوق‌الجیشی نیز می‌باشد.

همچنین در شمال کشور، سواحل جنوبی بزرگترین دریاچه جهان یعنی دریای خزر که دارای ذخایر آبی منحصراً به فرد و انرژی فسیلی است، متعلق به ایران اسلامی است. با توجه به موقعیت ممتاز جغرافیایی کشور و نگاهی به وضعیت اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مردم سواحل، جزایر و استان‌های ساحلی به خصوص در جنوب کشور در می‌یابیم که از این موقعیت ممتاز به نحو مطلوب استفاده نکرده‌ایم و در جهت بهره‌برداری بهینه برای پیشرفت اوضاع اقتصادی و اجتماعی مردم ساحل نشین و دیگر مردمان کشورمان برنامه ریزی و همت نکرده‌ایم.

آمار هشدار می‌دهد!

طبق آمار منتشره یونسکو: «60 درصد یعنی 3/6 میلیارد از جمعیت جهان تا 60 کیلومتری سواحل دریاها زندگی می‌کنند. این رقم تا سه دهه دیگر به 75 درصد یعنی 6/4 میلیارد

نفر افزایش خواهد یافت.» حال از این میزان آمار ارایه شده چه تعداد نفر به مردم کشور ما اختصاص دارد یا خواهد داشت؟ این در حالی است که طبق آمار ارایه شده توسط مرکز آمار ایران، استان‌های ساحلی کشور ما که بعضی از شهرهای آن بسیار کمتر از 60 کیلومتر از ساحل فاصله دارند در مجموع حدود 8/8 میلیون نفر از جمعیت کشور را به خود اختصاص داده‌اند (استان‌های ساحلی جنوبی حدود 2/2 میلیون نفر و استان‌های ساحلی شمالی حدود 6/6 میلیون نفر). با این احتساب که جمعیت کشور 70 میلیون نفر باشد، این رقم ساحل نشین 12/5 درصد کل جمعیت کشور می‌باشد.

ما در استان‌های ساحلی جنوب کشور و جزایر متعدد آن که حدود 2 هزار کیلومتر ساحل متعلق به آنهاست، دو میلیون نفر جمعیت داریم. آیا این رقم برای مصالح اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و امنیتی کشور نگران کننده نیست؟ آمار مذکور نشان دهنده این است که از استعدادهای بالقوه، استفاده بالفعل نکرده ایم. اگر قدری مناسب عمل می‌کردیم، سواحل سرزمین ما آباد بود و جمعیت قابل توجهی در کنار سواحل کشور سکني می‌کردند و البته با ایجاد مشاغل دریایی و استفاده از منابع سرشار دریاها کمتر فقري در این خطه‌ها مشاهده می‌شد. کودکان ما آینده روشن خود را در دریاها و کناره‌های آن ترسیم می‌کردند و مردم ما آمال و آرزوهای خود را در آب‌های دریاها می‌دیدند.

با گذري بر سواحل جنوبی کشورمان و نظر به شهرها و روستاهای آن، فقر حاکم بر آنها را و بهره نبردن از مواهبی را که خداوند برای ما در دریاها مهیا کرده است گناهی بر دوش خود می‌بینیم.

به جرأت می‌توان گفت؛ اکثر قریب به اتفاق شهرهای ساحلی و بندري کشورهای مختلف جهان جزو آبادترین و پرنوشت‌ترین شهرهای آن کشور می‌باشند و به عنوان قطب‌های اقتصادی محسوب می‌شوند. آیا ما نیز این چنین هستیم؟ سال‌هاست، به بهانه گسترش فنون و فرهنگ دریایی سمینارهای مختلف دریایی در کشور برگزار می‌شود و تبلیغ آن‌ها از

طریق رسانه‌ها صورت می‌گیرد و کمیته‌های مختلف با جلسات متعدد بر پا می‌شود. مجلات، کتب، پوستر و سریال‌های تلویزیونی تهیه می‌شود، اما تحول قابل ملاحظه‌ای در سواحل کشور پدید نمی‌آید و در مردم هیچ دگراندیشی نسبت به دریاها و مسایل آن مشاهده نمی‌شود. شاید درک صحیحی از گسترش فنون و فرهنگ دریایی نیست.

برای استفاده بهینه از دریاها و سواحل کشور و گسترش فنون و فرهنگ دریایی نیازمند عزم ملی است که باید در وجود همگان احساس شود. باید با برنامه‌ریزی صحیح و سالم و ایجاد امکانات در زمینه‌های مختلف فرهنگی، اجتماعی، رفاهی، صنعتی و ...

مردم سواحل کشورمان در سرزمین اجدادی و زادگاه خود احساس آسایش و آرامش نکنند، و به زادگاه خود پای‌بند شوند و نیز اشتیاقی برای حضور دیگران در آنجا و انجام فعالیت‌های دریایی پیدا گردد.

ما می‌بایست با دریاها و منابع دریایی برای آبادانی سواحل و رفاه ساحل‌نشینان و دیگر مردم کشورمان استفاده بهینه نماییم تا از دیگر کشورهای جهان فاصله زیادی نگیریم و این امر نیازمند برنامه‌ریزی مناسب و همت ملی است.

برنامه

متأسفانه مردم کشور ما با داشتن حدود سه هزار کیلومتر ساحل با فرهنگ دریا آشنا نیستند، البته قسمتی از این موضوع نیز ریشه استعماری از گذشته دارد. به هر ترتیب می‌بایست مردم کشورمان با دریاها بیشتر آشنا شوند و از مواهب الهی که در دریاها نهفته است در جهت تعالی و رفاه و آسایش استفاده نمایند.

به منظور نشر و گسترش فنون و فرهنگ دریایی برای آبادانی سواحل و جزایر کشور لازم است در مرحله اول از سوی مقام‌های عالی کشور سال 1390 به نام سال دریاها نامگذاری شده و از هم‌اکنون برنامه‌ریزی لازم برای برگزاری شایسته آن به عمل آید.

ستاد سال دریاها

برای برگزاری شایسته سال دریاها، نیاز است، ستادی با ریاست یکی از مسئولین عالی اجرایی کشور و عضویت وزرای مربوط، استانداران ساحلی و مسئولین ارگان‌های دریایی کشور که مشتمل بر کمیته‌های ذیل می‌باشد، ایجاد گردد.

کمیته پژوهش و تحقیقات دریایی

وظیفه این کمیته مطالعه و تحقیق برای بهره‌برداری مفید و مناسب از دریاها و منابع دریایی اعم از موجودات دریایی، انرژی فسیلی، حمل‌ونقل دریایی، صنعت توریسم دریایی و غیره می‌باشد.

کمیته اقتصادی

کمیته اقتصادی وظیفه دارد، طرح و برنامه‌های زیربنایی برای آبادانی سواحل و جزایر، اشتغال، گسترش صنعت توریسم دریایی و غیره را پس از مطالعه برای ارائه راهکارهای اجرایی آنها بررسی و اقدام نماید.

کمیته آموزش و جذب نیروی انسانی

وظیفه این کمیته ایجاد هماهنگی بین ارگان‌ها و سازمان‌ها مربوط برای آموزش جوانان و علاقه‌مندان با ظرفیت‌های قابل توجه در رشته‌های مختلف دریایی و صنایع وابسته به آن و نیز جذب نیروهای انسانی آموزش دیده برای اشتغال در داخل یا خارج از کشور می‌باشد.

کمیته محیط زیست دریایی

کمیته محیط زیست دریایی موظف به بررسی راهکارهای مناسب برای حفاظت از محیط زیست دریایی کشور و نیز اجرای کنوانسیون‌های بین‌المللی در این رابطه می‌باشد.

کمیته ورزشی

هماهنگی جهت برپایی و گسترش ورزش‌های ساحلی و دریایی در سال دریاها از وظایف این کمیته می‌باشد.

کمیته فرهنگی و هنری

ارایه طرح، بررسی و نیز راهکارهای اجرایی تبلیغی و فرهنگی برای سال دریاها از وظایف کمیته مذکور می‌باشد.

امید است با به اجراء درآوردن برنامه مذکور گام‌های مثبتی در جهت اشاعه فرهنگ دریایی و استفاده بهینه از منابع سرشار دریایی کشور برداشته شود تا مردم ساحل نشین و دیگر مردم ما در رفاه و آسایش بسر برند و به ساحل نشین بودن و دریایی بودن خود افتخار کنند.

تحقیق و نگارش: احمد رجبعلی زاده

ICOPMAS

A Pretext for Prosperity of Iran's Coasts and Seas

By: Ahmad Rajabalizadeh

Abstract

Geography is a science that has long been attended by man from the early Creation. It has also been paid attention by rulers and powers in the world because it has been a necessity for man to know his surrounding environment in order to be able to survive and cater for his needs by it. Many geographic scientists have always accompanied rulers and emperors along history. Having access to three great marine zones coupled with 3 thousand kilometers shoreline, Iran has a peculiarly valuable geographical position. Unhappily, our people is not conscious of such advantage very well. It is a great necessity to have them aware of the fact that our homeland is really given such blessings by God. For the purpose of promoting marine and coastal prosperity technologies, official authorities responded by marking one year as the 'year of seas' in 2011. It is high time tremendous plans were made to start a real process. To this end, some facilities have already set up including: 'Year of Seas Administrative, Economic Committee, Attraction and Manpower Committee, Marine Environmental Committee, Sport Committee and Cultural Affairs Committee'. It is hoped enforcement of plans by the above said committees would foster optimal utilization of marine environment and coastal area and help public welfare improved specifically for those who live in such areas.

Keywords: *marine environment, coast, shoreline, committee, Year of Seas, geography*